

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΣΕ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕ- ΣΙΕΣ

ΤΟ ΠΟΛΥΜΕΡΕΣ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ
ΧΡΗΣΤΟΥ ΒΑ. ΓΚΟΡΤΣΟΥ

Ειδικού Νομικού Συμβούλου ΕΕΤ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετά από μακρά διαδικασία διαπραγματεύσεων, την 1η Μαρτίου 1999 τέθηκαν τελικά σε εφαρμογή οι διατάξεις της Γενικής Συμφωνίας για τις Συναλλαγές στον Τομέα των Υπηρεσιών (General Agreement on Trade in Services, γνωστή με το ακρωνύμιο GATS, στη συνέχεια η “Συμφωνία”), αναφορικά με τις τραπεζικές και τις λοιπές κατηγορίες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών⁽¹⁾. Όπως είναι γνωστό, οι διαπραγματεύσεις σε αυτόν τον τομέα υπηρεσιών δεν ολοκληρώθηκαν το 1993 με τη λήξη του Γύρου της Ουρουγουάης, μολονότι οι διατάξεις που διέπουν τις εν λόγω συναλλαγές οριστικοποιήθηκαν τότε με το “Πρώτο Παράρτημα για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες” που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της Συμφωνίας. Η έκταση των ειδικών δεσμεύσεων που είχαν αναλάβει τα περισσότερα κράτη-μέλη του ΠΟΕ (στη συνέχεια “τα μέλη”) δεν ήταν, όμως, ικανοποιητική, ενώ γινόταν και εκτεταμένη χρήση απαλλαγών από τις υπο-

χρεώσεις του άρθρου II της Συμφωνίας (σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα κατωτέρω υπό Β). Αυτό είχε ως συνέπεια την παράταση των διαπραγματεύσεων μέχρι τις 30 Ιουνίου 1995 (βλέπε σχετικά το “Δεύτερο Παράρτημα για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες” και την “Απόφαση για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες”).

Καθώς η πρόοδος που παρατηρήθηκε από τα μέλη ως προς την ανάληψη ειδικών δεσμεύσεων και την κατάργηση απαλλαγών από τις υποχρεώσεις του άρθρου II εξακολουθούσε το 1995 να μην είναι ικανοποιητική, το μόνο που κατορθώθηκε ήταν η σύναψη μιας “Ενδιάμεσης Συμφωνίας” με την οποία:

- ορισμένα μέλη ανέλαβαν νέες ειδικές δεσμεύσεις στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών με ημερομηνία έναρξης ισχύος την 1η Σεπτεμβρίου 1996, και
- τέθηκε ως νέα καταληκτική ημερομηνία για την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων η 12η Δεκεμβρίου 1997 (βλέπε σχετικά το “Δεύτερο Πρωτόκολλο της Συμφω-

νίας” και τη “Δεύτερη Απόφαση για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες”).

Οι διαπραγματεύσεις του 1997 είχαν αίσιο τέλος. Τα αποτελέσματά τους περιέχονται στο “Πέμπτο Πρωτόκολλο της Συμφωνίας”, το οποίο έπρεπε να τύχει αποδοχής από όσα μέλη υπέβαλαν Πίνακες ειδικών δεσμεύσεων μέχρι την 29η Ιανουαρίου 1999 και, όπως προαναφέρθηκε, τέθηκε σε εφαρμογή την 1η Μαρτίου 1999. Στο εν λόγω Πρωτόκολλο επισυνάπτονται 56 πίνακες ειδικών δεσμεύσεων (που αφορούν 70 μέλη, καθώς τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκπροσωπούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και υπέβαλαν ενιαίο Πίνακα), και 16 κατάλογοι απαλλαγών από τις υποχρεώσεις του άρθρου II, με τους οποίους αντικαταστάθηκαν οι μέχρι τότε ισχύοντες πίνακες και κατάλογοι.

Στη συνέχεια του παρόντος άρθρου ακολουθεί μια συνοπτική περιγραφή των διατάξεων του κανονιστικού πλαισίου του ΠΟΕ που διέπει τις συναλλαγές στον τομέα

των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Στον εν λόγω τομέα εφαρμόζονται:

- κατ' αρχήν μεν – όπως και σε όλους τους λοιπούς τομείς υπηρεσιών – οι γενικές διατάξεις της Συμφωνίας, και
- επικουρικά οι διατάξεις του προαναφερθέντος Πρώτου Παραρτήματος για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες (στη Συνέχεια το “Παράρτημα”), οι οποίες, ως ειδικότερες, υπερισχύουν.

Α. ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1. “Υπηρεσίες” και “χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες”

(α) Η έννοια των “υπηρεσιών” δεν ορίζεται στη Συμφωνία με συγκεκριμένο τρόπο. Περιγραφικά απλώς αναφέρεται ότι

“ο όρος “υπηρεσίες” περιλαμβάνει το σύνολο των υπηρεσιών σε όλους τους τομείς, με εξαίρεση τις υπηρεσίες που παρέχονται κατά την άσκηση κρατικής εξουσίας”²⁾.

Ως “υπηρεσίες που παρέχονται κατά την άσκηση κρατικής εξουσίας” νοούνται μάλιστα εκείνες που δεν παρέχονται ούτε σε εμπορική βάση ούτε ανταγωνιστικά σε σχέση με έναν ή περισσότερους φορείς παροχής υπηρεσιών³⁾.

(β) Ο ορισμός της έννοιας των “χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών” δίνε-

ται στο Πρώτο Παράρτημα για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες⁴⁾. Η εν λόγω έννοια ορίστηκε κατά τον ευρύτερο δυνατό τρόπο και καλύπτει:

- ασφαλιστικές υπηρεσίες, τόσο του κλάδου ζωής όσο και των υπολοίπων κλάδων, τις υπηρεσίες αντασφάλισης, και τη διαμεσολάβηση σε ασφαλιστικές υπηρεσίες,
- τραπεζικές υπηρεσίες, και μάλιστα τόσο τις παραδοσιακές (αποδοχή καταθέσεων, χορήγηση δανείων, εγγυοδοσίες, υπηρεσίες πληρωμών), όσο και τις καινοτομικές (πχ, leasing, factoring και forfaiting),
- επενδυτικές υπηρεσίες στις αγορές χρήματος, κεφαλαίου και παραγώγων χρηματοπιστωτικών μέσων (πχ, υπηρεσίες επί τίτλων, διαχείριση χαρτοφυλακίου),
- υπηρεσίες εκκαθάρισης και διακανονισμού όλων των ανωτέρω υπηρεσιών,
- προσφορά και μεταβίβαση χρηματοπιστωτικών πληροφοριών και την επεξεργασία χρηματοπιστωτικών δεδομένων από πρόσωπα που παρέχουν άλλες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, καθώς και
- συμβουλευτικές, διαμεσολαβητικές και βοηθητικές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες που σχετίζονται με τις ανωτέρω υπηρεσίες.

Στο Πρώτο Παράρτημα εξειδικεύεται, επίσης, σε σχέση με τον προαναφερθέντα γενικό ορισμό της Συμφωνίας, η έννοια των “υπηρεσιών που παρέχονται κατά την άσκηση κρατικής εξουσίας”⁵⁾.

Τα κείμενα που διέπουν τις συναλλαγές στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

• Πρώτο Παράρτημα για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες	Απρίλιος 1994
• Δεύτερο Παράρτημα για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες	Απρίλιος 1994
• Μνημόνιο Συμφωνίας για τις Δεσμεύσεις στον Χρηματοπιστωτικό Τομέα	Απρίλιος 1994
• Απόφαση για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες	Απρίλιος 1994
• Δεύτερο Πρωτόκολλο της Συμφωνίας για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών	Ιούλιος 1995
• Απόφαση για την ανάληψη δεσμεύσεων στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες	Ιούλιος 1995
• Δεύτερη Απόφαση για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες	Ιούλιος 1995
• Πέμπτο Πρωτόκολλο της Συμφωνίας για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών	Δεκέμβριος 1997

2. “Μέτρα που λαμβάνουν τα μέλη και επηρεάζουν τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών”

Σύμφωνα με τη γενική διάταξη της πρώτης παραγράφου του άρθρου Ι της Συμφωνίας, οι διατάξεις της εφαρμόζονται σε όλα τα μέτρα (με τη μορφή νόμων, κανονισμών, αποφάσεων, διοικητικών πράξεων), που λαμβάνουν τα μέλη και επηρεάζουν τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών⁽⁶⁾,

- είτε αυτά λαμβάνονται από τις κεντρικές, περιφερειακές ή τοπικές διοικήσεις και αρχές τους,
- είτε από μη κυβερνητικά όργανα κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων που τους μεταβιβάζονται από τις πρώτες.

Κατά συνέπεια, και οι διατάξεις του Πρώτου Παραρτήματος εφαρμόζονται σε όλα τα μέτρα που λαμβάνονται από τα μέλη και επηρεάζουν τις συναλλαγές στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών⁽⁷⁾, με οποιονδήποτε από τους τέσσερις τρόπους παροχής υπηρεσιών που εμπίπτουν στην έννοια των “συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών”, σύμφωνα με τα οριζόμενα κατωτέρω.

3. “Συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών”

Η έννοια των “συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών”⁽⁸⁾ καλύπτει τις ακόλουθες τέσσερις περιπτώσεις παροχής υπηρεσιών⁽⁹⁾.

Β. ΓΕΝΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

Μορφή παροχής υπηρεσιών

Περιεχόμενο

1. παροχή υπηρεσιών από το έδαφος ενός μέλους στο έδαφος άλλου μέλους (διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών)

στην περίπτωση αυτή δεν λαμβάνει χώρα μετακίνηση ούτε του φορέα παροχής των υπηρεσιών ούτε του χρήστη τους (ως χρήστη νοουμένου κάθε προσώπου που λαμβάνει ή χρησιμοποιεί υπηρεσία)

2. παροχή υπηρεσιών στο έδαφος ενός μέλους προς χρήστη υπηρεσιών άλλου μέλους

στην περίπτωση αυτή ο χρήστης της υπηρεσίας μετακινείται από τη χώρα της κατοικίας ή εγκατάστασής του στη χώρα όπου είναι εγκατεστημένο το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που την παρέχει (δηλαδή ο φορέας παροχής της).

3. παροχή υπηρεσιών από φορέα παροχής υπηρεσιών ενός μέλους μέσω εμπορικής παρουσίας στο έδαφος άλλου μέλους

ως εμπορική παρουσία νοείται κάθε επιχειρηματική ή επαγγελματική δραστηριότητα με σκοπό την παροχή υπηρεσιών, κυρίως μέσω:

- της σύστασης, αγοράς ή διατήρησης νομικού προσώπου,
- της δημιουργίας ή διατήρησης στο έδαφος ενός μέλους υποκαταστήματος,
- της δημιουργίας ή διατήρησης στο έδαφος ενός μέλους γραφείου αντιπροσωπείας

4. παροχή υπηρεσιών από φορέα παροχής υπηρεσιών ενός μέλους μέσω παρουσίας φυσικών προσώπων ενός μέλους στο έδαφος άλλου μέλους

στην περίπτωση αυτή λαμβάνει χώρα η προσωρινή μετακίνηση του φορέα παροχής των υπηρεσιών ενός μέλους στην επικράτεια ενός άλλου μέλους

1. Γενικές υποχρεώσεις

Οι διατάξεις της Συμφωνίας αποτελούν ένα σημαντικό βήμα στην πορεία για την απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, καθώς δεσμεύουν όλα τα μέλη να αντιμετωπίζουν τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τους φορείς άλλων μελών που παρέ-

χουν τέτοιες υπηρεσίες με ισοδύναμο τρόπο, κατ’ εφαρμογή της “αρχής του μάλλον ευνοούμενου κράτους”. Παράλληλα, τα μέλη υποχρεούνται να τηρούν συγκεκριμένες υποχρεώσεις διαφάνειας ως προς τα πάσης φύσεως μέτρα που ισχύουν στην επικράτειά τους και περιορίζουν το διεθνές εμπόριο των εν λόγω υπηρεσιών⁽¹⁰⁾.

Η ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους (most favoured nation clause) είναι μια γενική υποχρέωση των μελών, η οποία εφαρμόζεται σε όλα τα μέτρα (υπό την προαναφερθείσα γενική έννοια) που επηρεάζουν τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών⁽¹¹⁾. Σύμφωνα με αυτήν, κάθε μέλος οφείλει να παρέχει αναφορικά με όλα τα μέτρα που καλύπτονται από τη Συμφωνία τόσο στις υπηρεσίες των άλλων μελών⁽¹²⁾ όσο και στους φορείς παροχής υπηρεσιών των άλλων μελών (φυσικά ή νομικά πρόσωπα)

“μεταχείριση όχι λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν που παρέχει σε παρεμφερείς υπηρεσίες και φορείς παροχής υπηρεσιών οποιασδήποτε άλλης χώρας”.

Κατ' εξαίρεση, τα μέλη έχουν δικαίωμα να συνεχίσουν να παρέχουν ευνοϊκότερη μεταχείριση σε υπηρεσίες και φορείς παροχής υπηρεσιών άλλων κρατών, υπό τον όρο, πάντως, ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που τίθενται στο “Παράρτημα για τις απαλλαγές από τις υποχρεώσεις που επιβάλλει το άρθρο II”, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της Συμφωνίας. Παράλληλα, στα άρθρα VIII έως XV της Συμφωνίας καταγράφονται τα περιστατικά η ύπαρξη ή επέλευση των οποίων επιτρέπει στα μέλη να αποκλίνουν, υπό προϋποθέσεις, από τις γενικές υποχρεώσεις που υπέχουν, ενώ ειδικότερες και συμπληρωματικές ρυθμίσεις σχετικά με τη δυνατότητα απόκλισης από την εφαρμογή των κανόνων της Συμφωνίας περιέχονται και στα τομεακά Παραρτή-

ματά της⁽¹³⁾.

2. Ειδικές δεσμεύσεις

Σε αντίθεση με όσα ισχύουν για τις προαναφερθείσες γενικές υποχρεώσεις, η ανάληψη από τα μέλη ειδικών δεσμεύσεων δεν είναι υποχρεωτική. Η πρόθεση ενός μέλους να αναλάβει μία ή περισσότερες ειδικές δεσμεύσεις αναφορικά με έναν ή περισσότερους τομείς υπηρεσιών αποτυπώνεται στους καλούμενους “πίνακες ειδικών δεσμεύσεων”, οι οποίοι αποτελούν (όπως και οι προαναφερθέντες κατάλογοι απαλλαγών) αναπόσπαστο μέρος της Συμφωνίας⁽¹⁴⁾. Όσα, λοιπόν, μέλη ανέλαβαν ειδικές δεσμεύσεις υποχρεούνται να παρέχουν στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και στους φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών των άλλων μελών:

- άμεση πρόσβαση στην αγορά τους (βλέπε σχετικά κατωτέρω υπό α), καθώς και
- μεταχείριση ίση τουλάχιστον με εκείνη που ισχύει για τους εγχώριους φορείς (υπό β).

Έχουν, επίσης, δικαίωμα να διαπραγματεύονται την ανάληψη και άλλων ειδικών δεσμεύσεων, πέραν των μόλις προαναφερθεισών, σχετικά με μέτρα που επηρεάζουν τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών⁽¹⁵⁾.

(α) Η αρχή της “πρόσβασης στην αγορά” (market access) εισάγεται στο πολυμερές πλαίσιο της Συμφωνίας με τη διάταξη της πρώτης παραγράφου του άρθρου XVI:

“όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά μέσω των τρόπων παροχής υπηρεσιών που ορίζονται στο άρθρο I, κάθε μέλος παρέχει στις υπηρεσίες και φορείς παροχής υπηρεσιών οποιοσδήποτε άλλου μέλους μεταχείριση όχι λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν που προβλέπεται κατ' εφαρμογή των όρων, περιορισμών και προϋποθέσεων που έχουν συμφωνηθεί και καθορισθεί στον πίνακα υποχρεώσεων του.”

Στη δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου απαριθμούνται έξι μέτρα που κρίθηκε ότι καλύπτουν τις περιπτώσεις περιορισμού της πρόσβασης στην αγορά.

(β) Η αρχή της “εθνικής μεταχείρισης” (national treatment) καθιερώθηκε με τη διάταξη της πρώτης παραγράφου του άρθρου XVII:

“όσον αφορά το σύνολο των μέτρων των σχετικών με την παροχή υπηρεσιών στους τομείς που περιλαμβάνονται στον πίνακά του και λαμβάνοντας υπόψη τους όρους και περιορισμούς που καθορίζονται σ' αυτόν, κάθε μέλος παρέχει σε υπηρεσίες και φορείς παροχής υπηρεσιών οποιοσδήποτε άλλου μέλους, μεταχείριση όχι λιγότερο ευνοϊκή από τη μεταχείριση που παρέχει στις ομοειδείς παρεμφερείς υπηρεσίες και φορείς παροχής υπηρεσιών”⁽¹⁶⁾.

Γ. ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

1. Κανόνες εποπτείας

του τραπεζικού συστήματος

Τα μέλη συνεχίζουν να έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν μέτρα για την ικανοποίηση τριών βασικών αιτημάτων πολιτικής⁽¹⁷⁾ και συγκεκριμένα για:

- την προληπτική εποπτεία των τραπεζών,
- την προστασία επενδυτών, καταθετών ή προσώπων, στα οποία οι τράπεζες καταβάλλουν αμοιβή για υπηρεσίες θεματοφύλακα, και
- τη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η χρήση των εν λόγω μέτρων δεν επιτρέπεται, πάντως, να χρησιμοποιείται ως μέσο αποφυγής των δεσμεύσεων και υποχρεώσεων, οι οποίες απορρέουν είτε από την εφαρμογή της ρύθρας του μάλλον ευνοουμένου κράτους είτε από την ανάληψη ειδικών δεσμεύσεων.

2. Αναγνώριση μέτρων άλλων χωρών

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3 του Πρώτου Παραρτήματος, κατά την εφαρμογή των μέτρων που αφορούν στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, ένα μέλος μπορεί να αναγνωρίζει, για λόγους προληπτικής εποπτείας, μέτρα άλλων μελών. Η αναγνώριση αυτή, η οποία μπορεί να επιτυγχάνεται είτε με εναρμόνιση είτε με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, επιτρέπεται:

- να χορηγείται αυτόνομα, παρέχοντας κατάλληλες ευκαιρίες στα

υπόλοιπα μέλη να αποδείξουν ότι ισχύουν οι σχετικές προϋποθέσεις, ή

- να βασίζεται σε συμφωνία ή διακανονισμό με το ενδιαφερόμενο μέλος.

Στη δεύτερη περίπτωση, το μέλος πρέπει να παρέχει κατάλληλες ευκαιρίες σε άλλα ενδιαφερόμενα μέλη να διαπραγματεύονται είτε την προσχώρησή τους στις σχετικές συμφωνίες ή διακανονισμούς είτε τη σύναψη παρεμφερών συνθηκών και διακανονισμών με στόχο την εξασφάλιση ισοδύναμων ρυθμίσεων, μηχανισμών εποπτείας, διαδικασιών εφαρμογής και, ενδεχομένως, διαδικασιών σχετικών με την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών της συμφωνίας ή του διακανονισμού.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

BHAGWATI (1987): *The Uruguay Round, A handbook on the multinational trade negotiations*, in: Services, ed. by Finger and Olechowski, The World Bank, Washington D.C., σελ. 207-216.

KOEEKKOEK, K.A. (1988): *Trade in Services, the Developing Countries and the Uruguay Round*, The World Economy, Volume 11, number 1, σελ. 151-155.

NICOLAIDES, P. (1989): *Economic Aspects of Services: Implications for a GATT Agreement*, Journal of World Trade, σελ. 125-136.

OECD (1993): *Assessing the Effects of the Uruguay Round*, Trade Policy Issues, No. 2, Paris.

KATPANHS, A.K. (1995): *Θεσμική διά-*

σταση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, δημοσιευμένο στο συλλογικό τόμο της Ελληνικής Εταιρίας Διεθνούς Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων: Οι Συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης για το Διεθνές Εμπόριο Αγαθών και Υπηρεσιών, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 15-77.

ΣΠΑΘΟΠΟΥΛΟΣ, Φ. (1995): *Η Γενική Συμφωνία Συναλλαγών στον Τομέα των Υπηρεσιών*, δημοσιευμένο στο συλλογικό τόμο της Ελληνικής Εταιρίας Διεθνούς Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων: Οι Συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης για το Διεθνές Εμπόριο Αγαθών και Υπηρεσιών, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 343-390 (με πλούσια περαιτέρω βιβλιογραφική και αρθρογραφική αναφορά).

ΤΣΕΛΙΚΗ, Α. (1998): *Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ)*, Δελτίον Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Β' τριμηνία 1998, σελ. 44-53.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

⁽¹⁾ Η GATS αποτελεί τμήμα της Τελικής Πράξης με την οποία ολοκληρώθηκε ο Γύρος της Ουρουγουάης, προϊόν του οποίου υπήρξε η Συμφωνία για τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (World Trade Organization, WTO, στη συνέχεια ο "ΠΟΕ"), η οποία υιοθετήθηκε στις 15 Απριλίου 1994 από 124 κράτη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ως εκπροσώπου των 15 κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης) και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1995. Η GATS, η οποία αποτελεί τον ένα από τους τρεις πυλώνες του ΠΟΕ [οι άλλοι δύο είναι η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT), και η Συμφωνία για τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας που σχετίζονται με το Εμπόριο (Trade-related Intellectual Property rights, TRIPS)], υπήρξε το πρώτο ολοκληρωμένο πολυμερές πλαίσιο κανόνων και αρχών μέσω των οποίων επιδιώκεται η ανάληψη από τα οικονομικά αναπτυσσόμενα και τα ανεπτυγμένα κράτη συγκεκριμένων δεσμεύσεων για την απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου υπηρεσιών, κατ'αντιστοιχία προς το καθεστώς το οποίο διέπει το διεθνές εμπόριο αγαθών.

⁽²⁾ Συμφωνία, άρθρο I, παρ. 3 (β).

⁽³⁾ *Ibid*, άρθρο I, παρ. 3 (γ).

⁽⁴⁾ Πρώτο Παράρτημα, άρθρο 5, παρ. (α).

⁽⁵⁾ *Ibid*, άρθρο 1, παρ. (β).

⁽⁶⁾ Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου XXVIII (στοιχείο γ) της Συμφωνίας, στην έννοια αυτών των μέτρων εμπίπτουν όσα σχετίζονται με την αγορά, πληρωμή ή χρήση μιας υπηρεσίας, (όσον αφορά την παροχή υπηρεσίας) τη δυνατότητα πρόβρασης και χρήσης υπηρεσιών που απαιτούνται από τα μέλη προκειμένου να διατεθούν εν γένει στο κοινό, και την παρουσία, συμπεριλαμβανομένης της εμπορικής παρουσίας, προσώπων ενός μέλους για την παροχή υπηρεσίας στο έδαφος άλλου μέλους.

⁽⁷⁾ Πρώτο Παράρτημα, άρθρο 1, παρ. (α).

⁽⁸⁾ Συμφωνία, άρθρο I, παρ. 2.

⁽⁹⁾ Ως “παροχή υπηρεσίας” ορίζεται στη Συμφωνία η παραγωγή, διανομή, εμπορία, πώληση και διάθεσή τους (άρθρο XXVIII, στοιχείο β).

⁽¹⁰⁾ Συμφωνία, άρθρο III.

⁽¹¹⁾ *Ibid*, άρθρο II.

⁽¹²⁾ Ως “υπηρεσία άλλου μέλους” νοείται κάθε υπηρεσία, η οποία παρέχεται από/ή στο έδαφος του συγκεκριμένου άλλου μέλους, ή στην περίπτωση παροχής υπηρεσίας μέσω είτε εμπορικής παρουσίας ή της παρουσίας φυσικών προσώπων, από φορέα παροχής υπηρεσιών του συγκεκριμένου άλλου μέλους (Συμφωνία, άρθρο XXVIII, στοιχείο στ).

⁽¹³⁾ Για τη διατήρηση επιδοτήσεων (άρθρο XV), τη λήψη επειγόντων μέτρων διασφάλισης (άρθρο X) και τις δημόσιες συμβά-

σεις υπηρεσιών (XIII), η Συμφωνία παραπέμπει τον καθορισμό των προϋποθέσεων απόκλισης των κρατών-μελών από τις γενικές υποχρεώσεις σε μεταγενέστερες διαπραγματεύσεις.

⁽¹⁴⁾ Συμφωνία, άρθρο XX. Για να είναι ευχερής η συγκριτική παρακολούθηση των ειδικών δεσμεύσεων που έχουν αναλάβει τα μέλη, η μορφή των Πινάκων είναι τυποποιημένη. Δεδομένου, μάλιστα, ότι στη Συμφωνία υπάρχουν (σύμφωνα με τα προαναφερθέντα στην παρουσία ενότητα του Κεφαλαίου, υπό Δ 1) τρεις κατηγορίες ειδικών δεσμεύσεων (πρόβραση στην αγορά, εθνική μεταχείριση, πρόσθετες δεσμεύσεις) και τέσσερις τρόποι παροχής υπηρεσιών για κάθε τομέα υπηρεσιών (βλέπε, επίσης, ανωτέρω στην παρουσία ενότητα της μελέτης, υπό Β 2), κάθε Πίνακας έχει δώδεκα εγγραφές, καθώς:

- υπάρχουν τρεις στήλες στις οποίες αναφέρονται οι επιμέρους κατηγορίες ειδικών δεσμεύσεων, ενώ

- σε κάθε στήλη γίνεται διάκριση αναφορικά με κάθε έναν από τους τέσσερις τρόπους παροχής της υπηρεσίας.

Επιπλέον, καθώς όλα τα μέλη διατηρούν σε ισχύ περιορισμούς για το σύνολο των καλυπτόμενων τομέων υπηρεσιών, οι Πίνακες διακρίνονται σε δύο τμήματα:

- το πρώτο περιέχει τις “οριζόντιες” δεσμεύσεις που αφορούν σε όλους τους καλυπτόμενους τομείς υπηρεσιών και

- το δεύτερο τις τομεακές.

Ειδική αναφορά γίνεται, επίσης, στη χρονική διάρκεια εφαρμογής των δεσμεύσεων και την ημερομηνία έναρξής τους.

⁽¹⁵⁾ Συμφωνία, άρθρο XVIII.

⁽¹⁶⁾ Η διατύπωση αυτή καλύπτει τόσο τις περιπτώσεις νομικής όσο και τις περιπτώσεις πραγματικής διάκρισης (Συμφωνία, άρθρο XVII, παρ. 2).

⁽¹⁷⁾ Πρώτο Πρωτόκολλο, άρθρο 2.

ΜΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΑΝΕΙΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

Κ. ΖΟΠΟΥΝΙΔΗ, Κ. ΠΕΝΤΑΡΑΚΗ, Μ. ΔΟΥΜΠΟΥ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 81

country risk using multicriteria analysis, Technical Report, Vrije Universiteit Brussel, September 1986.

[16] MUMPOWER, J.L., LIVINGSTON, S. and LEE, T.J. (1987), *Expert judgments of political riskiness*, Journal of Forecasting 6, 51-65.

[17] ORAL, M., KETTANI, O., COSSET, J.C. and DAOUAS, M. (1992), *An estimation model for country risk rating*, International Journal of Forecasting 8, 583-593.

[18] ΠΕΝΤΑΡΑΚΗ, Κ. (1998), *Μεθοδολογικό πλαίσιο για την ανάλυση και εκτίμηση της δανειοληπτικής ικανότητας των χωρών*, Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πολυτεχνείο Κρήτης.

[19] SAINI, K.G., and BATES P.S. (1984), *A survey of the quantitative approaches to country risk analysis*, Journal of Banking and Finance 8, 341-356.

[20] TAFFLER R.J. and ABASSI, B. (1984), *Country risk: A model for predicting debt servicing problems in developing countries*,

Journal of the Royal Statistical Society 147, 4, 541-568.

[21] TANG, J.C.S. and ESPINAL, C.G. (1989), *A model to assess country risk*, Omega: The International Journal of Management Science 17, 4, 363-367.

[22] WORLD BANK (1997), *World Development Indicators*, World Bank Publications, New York.

[23] ΖΟΠΟΥΝΙΔΗΣ, Κ. and Μ. ΔΟΥΜΠΟΣ (1998), *PREFDIS: A multicriteria decision support system for sorting decision problems*, in: Κ. ΖΟΠΟΥΝΙΔΗΣ and Ι. ΠΑΠΑΔΙΜΗΤΡΙΟΥ, (eds.), *Abstracts and Papers of the 47th Meeting of the European Working Group «Multicriteria Aid for Decisions»*, Vol. I, Editions of the Technical University of Crete, Chania, 295-328.

[24] ΖΟΠΟΥΝΙΔΗΣ, Κ. and ΔΟΥΜΠΟΣ, Μ. (1999), *A multicriteria decision aid methodology for sorting decision problems: The case of financial distress*, Computational Economics (υπό δημοσίευση).